

het pro-Duitse Nederlands Christelijk Persbureau.¹ Dat hem deze man opgedrongen werd, stemde van de Pol bitter² – overigens had Hushahn niet veel moeite met de president-directeur van het ANP. Al op 18 mei gaf deze aan zijn voornaamste redacteuren een aantal richtlijnen ('voorlopig nog aan niemand laten zien') die hun de plicht van volstreekte loyaliteit jegens de bezetter oplegden:

'Loyaal nu kan niet anders zijn dan een vermindering, met uitsluiting van onze persoonlijke, subjectieve gevoelens, van een tendenz in de berichten en mededelingen welke afbreuk zou kunnen doen aan de heersende opvattingen omtrent de behoeften en de wenselijkheden van 's lands bestuur. Het is moeilijk dit nader te omschrijven, doch gij begrijpt wat ik bedoel.'³

De ontvangers begrepen het en handelden dienovereenkomstig.

Zo was het ANP met één slag een centrale geworden voor het verspreiden van Duitse propaganda. Hushahn mocht tevreden zijn; zijn hemel bleef overigens niet lang onbewolkt: in de loop van '40 ging hij zich ergeren aan Seyss-Inquarts dubbelhartig beleid⁴ en toen hij begin '41 de tacteloosheid beging om, n.b. ten overstaan van enkele NSB'ers, de *Reichskommissar* aan te duiden als '*dieser faule Slowake*', moest hij naar de *Wehrmacht* verdwijnen.⁵

★

Op de dag waarop van de Pol zich door Hushahn liet overrompelen (16 mei), ontving de gehele Nederlandse dagbladders instructie van de *Militärbefehlshaber* om in de kranten van 17 mei op pagina 1 in de linkerbovenhoek over twee kolommen het volgende bericht op te nemen:

'De bladen, behorende tot de Nederlandse dagbladders, zullen tijdens de duur

¹ De inhoud van de voorlaatste alinea op pag. 361 van *Voorspel* is niet juist. Bij het ontslag dat van der Vaart Smit in 1936 als predikant verleend werd, speelden zijn sympathieën voor het Derde Rijk geen rol, wel o.m. de 'gestoorde onderlinge verhoudingen' tussen hem en een deel van zijn gemeentenaren; het ontslag was eervol. (brief, 8 juli 1970, van de Classis Dordrecht der Gereformeerde Kerken) ² H. H. J. van de Pol: 'Verantwoording inzake het gevoerde beleid tijdens de bezetting' (juni 1948), p. 9 (Cpz, 223). ³ Telexbericht, 18 mei 1940, van H. H. J. van de Pol aan vier redacteuren (a.v., 219). ⁴ A. J. van der Leeuw: 'Notities van een gesprek met Heinrich Hushahn', p. 2. ⁵ A.v. en Cpz, recherche: p.v. A. Meyer-Schwencke (23 jan. 1950), p. 19 (Doc I-1137, c-5).